Nr 102.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående samarbete med Stockholms stad för uppförande och drift av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus; given Stockholms slott den 9 februari 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Georg Andrén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1945.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Andrén, anmäler fråga om samarbete med Stockholms stad för uppförande och drift av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus samt anför härom följande.

I 1945 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, ha under punkten 89 förslag framlagts för riksdagen om dels ändrade grunder för fördelning av driftkostnaderna vid allmänna barnbördshuset i Stockholm, dels bidrag till barnbördshuset under budgetåret 1945/46.

Vid min anmälan av sistnämnda två frågor anförde jag, bland annat, att kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande

samt allmänna barnbördshusets och serafimerlasarettets ställning m. m. i ett den 15 september 1944 dagtecknat betänkande framlagt ett den 20 juni 1944 med delegerade för Stockholms stad uppgjort förslag till avtal rörande samarbete för uppförande och drift av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus.

Innan jag närmare ingår på detta avtalsförslag vill jag beträffande allmänna barnbördshusets rättsliga ställning samt statsverkets utgifter för detsamma hänvisa till den under nyssnämnda punkt i statsverkspropositionen härom lämnade redogörelsen.

Förhandlingskommissionens förslag år 1944.

Det av förhandlingskommissionen framlagda förslaget till avtal lyder sålunda:

Mellan svenska staten och Stockholms stad är — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och Stockholms stadsfullmäktiges godkännande — följande avtal träffat angående samarbete för uppförande och drift av en obstetrisk-gynekologisk klinik vid Sabbatsbergs sjukhus.

1. Staden skall vid Sabbatsbergs sjukhus uppföra och utrusta en obstetrisk-gynekologisk avdelning samt till karolinska mediko-kirurgiska institutet upplåta densamma såsom en institutets obstetrisk-gynekologiska klinik.

2. Kliniken skall inrymma, *dels* en obstetrisk avdelning, omfattande 90—96 allmänna vårdplatser, *dels* en gynekologisk avdelning, omfattande 56—62 allmänna vårdplatser, *dels* enskilda avdelningar om tillhopa 22—27 vårdplatser, *dels ock* en poliklinik, innefattande jämväl en mödravårdscentral.

Av klinikens allmänna vårdplatser skola 20 avses för sjuka från ort utom Stockholm, s. k. riksplatser.

Staden äger att, därest under byggnadstiden eller sedermera annan fördelning av stadens allmänna vårdplatser önskas, verkställa jämkning i fördelningen av desamma under förutsättning att hinder härför ej möter ur undervisningens synpunkt.

3. Staten skall till staden erlägga byggnadsbidrag med ett belopp motsvarande, i fråga om riksplatserna hela totalkostnaden för och beträffande övriga vårdplatser 25 procent av totalkostnaden för färdigställande och utrustning av varje vårdplats, häri inbegripet därpå belöpande kostnad för poliklinik, inklusive mödravårdscentralen, personalbostäder, ekonomianläggningar samt övriga för sjukhuset gemensamma inrättningar.

För riksplatserna äger staden icke åtnjuta statsbidrag, som avses i gällande kungörelse angående statsbidrag till uppförande eller inrättande av förlossningsanstalter.

4. Staten tillhandahåller staden byggnadsbidraget under byggnadstiden i ungefärlig proportion till stadens egna utlägg för byggnadsföretaget, därvid hänsyn skall tagas till den andel av kostnaderna, som staten enligt detta avtal har att bestrida.

5. Genom att lämna ovanberörda byggnadsbidrag tillförsäkras staten rätt att allt framgent, så länge kliniken drives, använda densamma såsom en

karolinska institutets obstetrisk-gynekologiska klinik, men erhåller icke någon del i äganderätt till tomt eller byggnader.

6. Ritningar till kliniken skola godkännas av karolinska institutets lärarkollegium.

7. Befattningen som överläkare vid kliniken bestrides av den utav karolinska institutets professorer i obstetrik och gynekologi, som av vederbörande statliga myndighet härtill förordnas. Denne åtnjuter i egenskap av professor lön å institutets stat samt därjämte av staden ett särskilt överläkararvode med samma belopp, som utgår till överläkaren vid karolinska sjukhusets obstetrisk-gynekologiska klinik.

Staten tillhandahåller och avlönar vidare övrig erforderlig läkarpersonal, dock att staden bidrager med halva kostnaden härför.

8. Staten skall på sätt nedan sägs årligen bidraga till kostnaderna för driften av kliniken med undantag av läkarkostnaderna, för vilka bestämmelser meddelats under moment 7.

Kostnaderna för året, häri inberäknade kostnaderna för poliklinik, inklusive mödravårdscentralen, och för underhåll av klinikbyggnaden ävensom kostnaderna för sjukhuset i övrigt, i den mån dessa senare kostnader belöpa på kliniken, fördelas å antalet vårddagar vid kliniken.

Staten påföres:

a) 10 procent av den del utav kostnaderna, som belöper å antalet vårddagar för sjuka från Stockholm, och

b) den del av kostnaderna, som belöper å antalet vårddagar för sjuka från ort utom Stockholm, dock sammanlagt för högst 7 300 vårddagar för år; ägande staten härvid att räkna sig till godo vad som enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser erlagts i legosängsavgifter för sådana sjuka och därjämte vad som kan hava för sådana sjuka utgått i statsbidrag jämlikt gällande kungörelse om statsbidrag till driften av förlossningsanstalter och väntehem m. m.

Vid bestämmandet av statens årliga driftbidrag skall i övrigt iakttagas, att vårddagskostnaden icke må beräknas till högre belopp än som motsvarar genomsnittliga vårddagskostnaden å karolinska sjukhuset under senast förflutna räkenskapsår, sedan från sistnämnda kostnad dragits dels på karolinska sjukhusets stat uppförda lärarlöner, dels inkomsten från poliklinisk behandlade patienter, dels ock av personalen erlagd ersättning för kost och bostad, allt fördelat per vårddag.

9. Detta avtal berör ej, med de undantag, som avses i moment 3, sista stycket och moment 8, tredje stycket b), den rätt staden må enligt eljest gällande bestämmelser äga att erhålla statsbidrag till klinikens uppförande och drift.

Jag torde redan här böra nämna, att förhandlingskommissionen sedermera i utlåtande den 16 januari 1945, för vilket redogörelse lämnas i fortsättningen, föreslagit, att riksplatserna skola slopas och att förty samtliga bestämmelser om desamma skola utgå ur avtalet.

I sitt betänkande av den 15 september 1944 erinrar förhandlingskommissionen till en början om att direktionen över allmänna barnbördshuset i skrivelse den 19 november 1938 gjort framställning om anslag till utförande av byggnadsritningar och kostnadsberäkningar för ny- och ombyggnads- samt moderniseringsarbeten vid allmänna barnbördshuset.

Av denna framställning inhämtas i huvudsak:

Medicinalstyrelsen hade vid inspektion år 1936 framställt grava anmärkningar mot lokalernas beskaffenhet. Anmärkningarna avsågo huvudsakligen följande bristfälligheter: 1) Vårdavdelningarnas bilokaler vore otillräckliga och otillfredsställande; 2) Vissa avdelningar vore alltför stora och tungskötta; 3) Särskilda vårdrum för spädbarn saknades; 4) De nu i källarvåningen inrymda polikliniklokalerna vore otillräckliga och otjänliga för sitt ändamål; 5) Såväl personalens som underläkarnas bostäder motsvarade icke tidens krav (detta missförhållande har sedermera delvis avhjälpts); 6) Likförvaringsrummets placering vore olämplig. I sin skrivelse framhöll direktionen till bestyrkande av medicinalstyrelsens anmärkningar bland annat: Ytan av biutrymmena å en vårdavdelning vid barnbördshuset utgjorde i genomsnitt per vårdplats cirka 2 m^2, medan motsvarande siffra för en modern vårdavdelning plägade uppgå till cirka 4 m^2. Varje vårdavdelning på barnbördshuset omfattade 40 till 45 sängar, under det att på moderna sjukhus en storlek om 25, högst 30 sängar vore den för en vårdavdelning vanliga storleken. Frånvaron av särskilda vårdrum för spädbarnen medförde bland annat, att de ömtåliga nyfödda utsattes för en avsevärd infektionsrisk. Undersöknings- och väntrum vid polikliniken hade genom klientelets snabba tillväxt blivit alldeles otillräckliga, varför under flera timmar av dagen hjälpsökande icke blott till sista plats fyllde väntrummet utan även måste uppehålla sig i angränsande korridor. Inskrivningen av patienterna måste ske bakom en uppställd skärm i nämnda korridor. Nödiga laborationer skedde i vederbörande läkares expeditionsrum. Likförvaringsrummet vore placerat rakt under avdelningarnas tekök, med påföljd, att, särskilt sommartid, liklukten trängde in i avdelningsköken och därifrån spridde sig till avdelningarna. Till dessa anmärkningar fogade direktionen i sin skrivelse jämväl flera andra allvarliga erinringar emot sjukhusets planläggning och utrustning samt anförde bland annat: Den för ett förlossningssjukhus så viktiga frågan om anordningar för patienters intagning och om avskiljande av septiska fall kunde med sjukhusets nuvarande planläggning icke på ett tillfredsställande sätt lösas. Sjukhusets ekonomiavdelningar såsom kök och tvätt vore mycket otillfredsställande och bristerna härutinnan hade under senare år framträtt med sådan styrka, att kravet på en grundlig modernisering av sjukhuset icke längre syntes kunna undanskjutas. I och för tillgodoseende av behovet av en mödravårdscentral vid sjukhuset vore det nödvändigt, att sjukhuset erhölle vidgade och förbättrade lokaler för den öppna vården. De ovannämnda kraven kunde icke tillgodoses med mindre vissa icke obetydliga nybyggnader företoges utanför det nuvarande sjukhuskomplexet samt sjukhusets samtliga vårdavdelningar, behandlingslokaler, ekonomiavdelningar och bostäder grundligt genomginges och i erforderlig grad moderniserades. Enligt preliminära genom direktionens försorg utförda beräkningar skulle erforderliga nybyggnader betinga en kostnad av 971 750 kronor samt ombyggnads- och moderniseringsarbetena ett belopp av 1 000 000 kronor eller samtliga ny-, ombyggnads- och moderniseringsarbeten tillhopa omkring 2 000 000 kronor. Direktionen hade även undersökt vad en fullständig nybyggnad av sjukhuset skulle kosta och därvid kommit till ett belopp av 3 600 000 kronor, vartill måste läggas 200 000 à 300 000 kronor för i allt fall oundgängligen nödvändiga förbättringar inom det nuvarande sjukhuset i avbidan på det nya sjukhusets färdigställande.

Med anledning av denna direktionens framställning ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 6 juni 1941 till direktionens förfogande ett belopp av 8 000 kronor såsom bidrag till preliminär utredning rörande modernisering av allmänna barnbördshusets nuvarande byggnad men föreskrev därvid, att utredningen icke finge igångsättas, förrän Kungl. Maj:t lämnat tillstånd. Sådant tillstånd har ännu ej lämnats.

Som allmän motivering för avtalet anför förhandlingskommissionen:

De allvarliga anmärkningar, som av medicinalstyrelsen och direktionen för barnbördshuset riktats emot sjukhusets nuvarande lokaler och vilkas riktighet kommissionen kan vitsorda (det må dock anmärkas, att numera bristen på särskilda vårdrum för spädbarn avhjälpts samt att sängantalet på två av vårdavdelningarna nedbragts till 35), visa, att barnbördshuset icke längre fyller berättigade krav på en välinrättad sjukvårdsanstalt, än mindre de fordringar, som måste uppställas på en undervisningsklinik. Om undervisning fortfarande skall bedrivas vid barnbördshuset, blir det enligt kommissionens uppfattning nödvändigt, att barnbördshuset i en icke alltför avlägsen framtid underkastas en genomgripande modernisering. Kostnaderna härför beräknades år 1938 till cirka 2 000 000 kronor men måste nu med hänsyn till senare inträdd prisstegring — byggnadskostnadsindex har sedan dess stigit med cirka 45 procent — uppskattas till omkring 2 900 000 kronor. Huruvida staden eller länet ha så stort intresse för barnbördshusets fortsatta verksamhet, att de skulle vara villiga att bidraga till dess modernisering, är ovisst. Man synes för säkerhets skull böra räkna med den eventualiteten, att staten ensam kommer att få svara för kostnaderna.

Även efter en dylik modernisering av barnbördshuset kvarstår dock alltjämt den ur undervisningssynpunkt allvarliga bristen hos sjukhuset, att det ligger alltför isolerat för att det för undervisningen och forskningen så betydelsefulla samarbetet med närliggande grenar av medicinen skall kunna på ett någorlunda tillfredsställande sätt uppehållas.

Med hänsyn till de avsevärda kostnader, som således inom en snar framtid måste nedläggas på barnbördshuset, om undervisning fortfarande skall meddelas där, och vilka kostnader med omkring 1 500 000 kronor överstiga statsverkets utgifter vid ett deltagande i den av staden planerade nya kvinnokliniken vid Sabbatsberg, ävensom på grund av barnbördshusets ur undervisningssynpunkt olämpliga läge har kommissionen kommit till den övertygelsen, att den bästa och för staten förmånligaste lösningen står att vinna genom det av kommissionen föreslagna samarbetet med staden vid uppförandet av den nya kliniken.

Ytterligare vill kommissionen i denna fråga betona, att det staten nu erbjudna tillfället att få undervisningen överflyttad från barnbördshuset sannolikt icke återkommer på åtskilliga decennier, varför en underlåtenhet från statens sida att nu ingå på det föreslagna samarbetet med staden skulle kunna fastlåsa undervisningen vid barnbördshuset för oöverskådlig tid med därav följande menliga konsekvenser för här ifrågavarande statsintresse.

Slutligen må framhållas, att det nu ifrågasatta samarbetet med staden i fråga om upplåtande av en utav staden nyuppförd klinik för undervisningsändamål synes kunna bliva en grund för fortsatt utbyggande av de karolinska institutets undervisningskliniker, vilka icke lämpligen kunna förläggas till Norrbackatomten.

Beträffande den tillämnade klinikens storlek anför förhandlingskommissionen:

Under förhandlingarna har enighet vunnits om att den av staden planerade kliniken vid Sabbatsbergs sjukhus bör omfatta 94 obstetriska vårdplatser, 60 gynekologiska och 25 enskilda platser eller sålunda tillhopa 179 vårdplatser jämte en poliklinik, innefattande jämväl en mödravårdscentral.

Av det i avtalsförslaget bestämda antalet riksplatser, 20 stycken, bör större delen med hänsyn till undervisningens behov avses för gynekologiska fall.

Vid barnbördshuset uppgår antalet vårdplatser till sammanlagt 144. Härtill kommer en överbeläggning med minst 20 platser, så att där för närvarande beläggas sammanlagt 164 platser. Å motsvarande klinik vid karolinska sjukhuset utgör antalet vårdplatser 156.

Antalet vårdplatser på den nya kliniken skulle alltså bliva större än antalet vårdplatser vid envar av klinikerna å allmänna barnbördshuset och karolinska sjukhuset. Enligt vederbörande ämnesrepresentanters och även enligt kommissionens mening innebär detta en önskvärd förbättring av utbildningsförhållandena. Det har nämligen visat sig medföra svårigheter att med nuvarande sängantal meddela en tillfredsställande undervisning.

Från stadens sida har framhållits, att det planerade platsantalet efter avdrag av de 20 riksplatserna utgör ett minimum för staden ur sjukvårdssynpunkt samt att staden såsom en förutsättning för samarbetet med staten måste fordra, att staten deltager i kostnaderna för samtliga platser. Staden har härvid särskilt påpekat, att det i praktiken icke läte sig göra att undantaga vissa vårdplatser från undervisningsverksamheten. Denna komme med all säkerhet att sträcka sig över hela kliniken.

Riktigheten härav kan enligt kommissionens mening icke bestridas.

För att underlätta klinikens slutliga utformning i lämpligt avpassade vårdavdelningsenheter har antalet platser icke fixerats till absolut bestämda siffror utan i stället angivits i vissa maximi- och minimisiffror. Kommissionen förutsätter emellertid, att totalantalet platser om möjligt begränsas till högst det planerade antalet, 179 stycken.

Rörande byggnads- och utrustningskostnaderna anför förhandlingskommissionen:

I fråga om byggnads- och utrustningskostnaderna har kommissionen till förebild haft det i fråga om den planerade nya pediatriska kliniken vid karolinska sjukhuset upprättade och av Kungl. Maj:t genom beslut den 17 mars 1944 godkända avtalet.

Med ledning av detta avtal har enighet vunnits därom, att staten skall svara för hela byggnads- och utrustningskostnaden för riksplatserna samt bidraga med 25 procent av kostnaden för övriga platser. Återstående 75 procent av kostnaden för dessa senare platser betalas av staden.

Enligt preliminära beräkningar komma byggnadskostnaderna vid den nya kliniken att uppgå till omkring 3 300 000 kronor eller per vårdplats icke fullt 18 500 kronor.

Några preliminära beräkningar rörande utrustningskostnaderna ha icke uppgjorts av staden, men kommissionen anser sig icke ha anledning att uppskatta sammanlagda byggnads- och utrustningskostnaderna till högre belopp än 25 000 kronor per vårdplats. För de 20 riksplatserna skulle staten då erlägga $20 \times 25\,000$ eller 500 000 kronor samt för de återstående 159 vårdplatserna $\frac{159 \times 25\,000 \times 25}{100}$ eller cirka 1 000 000 kronor. Statens samman-

lagda utgifter för klinikens uppförande och utrustning komme alltså att belöpa sig till cirka 1 500 000 kronor.

I fråga om driftkostnaderna anför förhandlingskommissionen:

Beträffande driftkostnadernas fördelning har överenskommits, *dels* att staten svarar för överläkarlönen (d. v. s. professorslönen) och att staden därutöver till överläkaren betalar ett särskilt överläkararvode med samma belopp, som utgår till överläkaren vid motsvarande klinik vid karolinska sjukhuset, *dels* att staten i första hand svarar för övriga läkarkostnader men att staden bidrager med hälften därav, *dels och* att i fråga om återstående driftkostnad staten bidrager med 10 procent av denna kostnad beträffande sjuka från staden och med hela kostnaden i fråga om sjuka från ort utom Stockholm (riksplatserna), dock högst för de å de 20 riksplatserna belöpande vårddagarna (20 × 365) eller 7 300 vårddagar, därvid beträffande dessa senare platser staten skall äga räkna sig till godo erlagda legosängsavgifter och det eljest utgående statsbidraget till driften av förlossningsanstalter.

Denna överenskommelse om driftkostnadernas fördelning torde endast i följande hänseenden erfordra en närmare motivering.

Vad då först angår läkarkostnaderna (frånsett lönen och arvodet till överläkaren) har kommissionen utgått från att den vid barnbördshuset tillämpade principen, att staten ensam skall svara för läkarlönerna — vilken princip länge följts och torde ha sin grund i barnbördshusets karaktär av en sedan mera än ett och ett halvt sekel under statens hägn stående stiftelse med humanitärt syfte — icke kan bliva tillämplig å den nya kliniken. Stadens representanter ha godtagit denna kommissionens ståndpunkt. Med ledning av vad som gäller vid akademiska sjukhuset i Uppsala, där vederböranде landsting bidrager med hälften av läkarkostnaderna (frånsett professorslönerna) och under hänsynstagande till en skälig avvägning mellan sjukvårdens och undervisningens behov av läkare ha kommissionen och stadens representanter enat sig om en hälftendelning av läkarkostnaderna.

Då samtliga läkare komma att arbeta jämväl i undervisningens tjänst, har det ansetts önskvärt och lämpligt, att de avlönas direkt av staten och därvid erhålla ställning såsom statens befattningshavare i likhet med flertalet övriga, till undervisningsverksamheten vid karolinska institutet knutna läkare. Härvid följer som en konsekvens, att dessa läkare, i likhet med vad som gäller vid akademiska sjukhuset i Uppsala, bliva underkastade statliga föreskrifter i fråga om tillsättningsprocedur och avlöningsförhållanden.

Beträffande övriga driftkostnader (alltså bortsett från läkarkostnaderna) har kommissionen av enahanda skäl, som anförts beträffande läkarlönerna, funnit, att den senaste överenskommelsen i fråga om barnbördshuset, d. v. s. att staten skulle svara för 15 procent av driftkostnaderna för de allmänna vårdplatserna, ej bör här ifrågakomma. Kommissionen har för sin del hävdat den meningen, att vid bestämmande av statens andel i driftkostnaderna vid stadens sjukhus hänsyn uteslutande bör tagas till den av undervisningen föranledda merkostnaden. Att exakt angiva denna merkostnad, torde få anses ogörligt, varför en skälighetsprövning måst anlitas. Härvid ha kommissionen och stadens representanter enats om den i avtalet angivna procentsatsen av 10 procent för statens deltagande i driftkostnaderna, såvitt angå stadens sjuka. Erinras må i detta sammanhang, att samma procentsats gäller i fråga om statens deltagande i på visst sätt uträknade driftkostnader vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. Att staten ensam skall svara för driftkostnaderna för riksplatserna står i överensstämmelse med vad som gäller vid karolinska sjukhuset.

Slutligen ha kontrahenterna varit ense om att den vid karolinska sjukhuset gällande begränsningen av stadens andel i driftkostnaderna för de av staden kontraherade vårdplatserna därstädes skall äga motsvarande tillämpning beträffande statens andel i driftkostnaderna vid den nya kliniken, d. v. s. att vårddagskostnaden vid kliniken icke må beräknas till högre belopp än som motsvarar genomsnittliga vårddagskostnaden å karolinska sjukhuset under senast förflutna räkenskapsår. Enär *dels* läkarkostnaderna icke komma att ingå i vårddagskostnaden vid den nya kliniken, medan däremot vid karolinska sjukhuset de å sjukhusets stat upptagna läkarlönerna inräknas i vårddagskostnaderna därstädes, *dels ock* i enlighet med stadens bokföringssystem poliklinikinkomsterna komma att, i motsats till vad fallet är vid karolinska sjukhuset, avdragas vid beräkningen av vårddagskostnaden å kliniken, har för vinnande av en riktig jämförelse mellan vårddagskostnaden vid å ena sidan den nya kliniken, å andra sidan karolinska sjukhuset, i avtalet uttryckligen inryckts den bestämmelsen, att vid beräknandet i detta fall av vårddagskostnaden å karolinska sjukhuset avdrag skall göras för de å sjukhusets stat uppförda läkarlönerna och för inkomsten från polikliniskt behandlade patienter. För tydlighetens skull har jämväl på enahanda sätt stadgats avdrag från vårddagskostnaden å karolinska sjukhuset för av personalen erlagd ersättning för kost och bostad. Samma principer tillämpas emellertid även vid uträknandet av vårddagskostnaden å stadens sjukhus.

Därest även i andra hänseenden än nu nämnts, skiljaktigheter eventuellt skulle komma att föreligga i fråga om grunderna för beräkningen av vårddagskostnaderna å den nya kliniken och å karolinska sjukhuset, böra de olika beräkningarna under hänsynstagande till bestämmelserna i föreliggande avtal bringas i noggrann överensstämmelse med varandra.

Kommissionen har ansett det kunna vara av intresse att bilda sig en ungefärlig föreställning om hur driftkostnaderna komma att ställa sig för statens vidkommande på den nya kliniken vid Sabbatsberg.

Från stadens sida har uppgivits, att, enligt preliminära beräkningar, driftkostnaderna vid den nya kliniken, frånsett läkarkostnaderna, skulle kunna uppskattas till cirka 16 kronor per vårdplats.

Med all reservation för hållbarheten av denna uppskattning har kommissionen ansett sig kunna i det följande använda denna siffra som grund för sin kalkyl.

Av nämnda vårddagskostnad skulle staten jämlikt avtalet och frånsett den avtalade begränsningen med hänsyn till karolinska sjukhusets vårddagskostnad betala, under förutsättning av maximal beläggning, *dels* hela kostnaden för de 20 riksplatserna ($20 \times 365 \times 16$) eller 116 800 kronor samt 10 procent av kostnaden för övriga vårdplatser $\left(\frac{159 \times 365 \times 16 \times 10}{100}\right)$ eller 92 856 kronor. Statens sammanlagda årliga utgifter vid den nya kliniken skulle sålunda — frånsett nämnda begränsning — kunna beräknas uppgå till cirka 210 000 kronor. Härtill skulle komma hälften av de, efter avdrag av professorslönen, enligt nuvarande index till omkring 52 000 kronor uppgående läkarkostnaderna eller cirka 26 000 kronor, varför statens sammanlagda årliga utgifter, frånsett professorslönen och nyss angivna begränsning, skulle bliva cirka 236 000 kronor, allt med utgångspunkt från nu rådande prisläge.

Beträffande tidpunkten för undervisningens överflyttande till den nya kliniken anför förhandlingskommissionen:

Det är av förut angivna skäl önskvärt, att den vid allmänna barnbördshuset bedrivna undervisningen i obstetrik och gynekologi så snart som möjligt överflyttas till den nya kvinnokliniken vid Sabbatsberg. För denna kliniks färdigställande torde en byggnadstid av två à tre år bliva behövlig. Under sådana förhållanden och då nuvarande överläkaren vid barnbördshuset, professorn John Olow ingår i pensionsåldern från och med den 1 januari 1949, synes man böra taga sikte på år 1949 såsom det år, under vilket överflyttningen lämpligen bör äga rum.

Slutligen framhåller förhandlingskommissionen i sitt betänkande byggnadsfrågans synnerligen brådskande natur och anför därvid följande.

Med hänsyn till den nu föreliggande byggnadsfrågans synnerligen brådskande natur — stadens åtgärder för klinikens uppförande ha redan igångsatts och skola skyndsamt fullföljas — har kommissionen ansett sig böra överlämna detta ärende till Kungl. Maj:ts prövning utan att först avvakta resultatet av de förhandlingar angående barnbördshusets framtida verksamhet, som omedelbart komma att inledas, sedan klarhet vunnits, huruvida föreliggande förslag godtages av vederbörande huvudmän. Dessa förhandlingar, som med all sannolikhet komma att bliva av invecklad natur, ha av båda förhandlingsparterna ansetts lämpligen böra hållas skilda från det nu avhandlade ämnet. Olika alternativ kunna i detta hänseende tänkas, såsom att staden eller länet bådadera fortsätta samarbetet med barnbördshuset eller att barnbördshuset nedlägger sin drift samt upplåter sina byggnader för annat sjukvårds- eller offentligt ändamål.

Vid dessa förhandlingar avser kommissionen även att till behandling upptaga frågan om den rätt, som staden må äga på grund av en i gällande avtal mellan direktionen över serafimerlasarettet och Stockholms stadsfullmäktige intagen bestämmelse, att av de staden tillförsäkrade sängarna å serafimerlasarettet 15 sängar, tillhörande dåvarande gynekologiska avdelningen därstädes, tills vidare skola utnyttjas å barnbördshuset.

Kommissionen kommer att så snart sig göra låter avgiva på dessa förhandlingar grundade förslag.

Yttranden över förslaget m. m.

Karolinska institutets lärarkollegium har anfört följande.

Vid den tid, då en ny byggnad för allmänna barnbördshuset uppfördes på Norra Djurgården, kunde knappast någon anmärkning riktas mot att undervisningskliniken för obstetrik saknade nära kontakt med andra sjukvårdsavdelningar. De obstetriska behandlingsmetoderna hade sin speciella särprägel. I de relativt få fall, då komplikationer av sådan natur tillstötte, att konsultation med företrädare för andra specialiteter krävdes, kunde patienten utan alltför stor olägenhet överföras till serafimerlasarettet eller Sabbatsbergs sjukhus. Då emellertid vid en senare tidpunkt den på serafimerlasarettet belägna gynekologiska kliniken överflyttades till allmänna barnbördshuset, blev situationen en annan. Avsaknad av möjligheter till nära samarbete med specialister inom skilda grenar av medicinen gjorde sig synnerligen kännbar. Utan ett dylikt samarbete blir undervisningen, forskningen liksom även det löpande sjukvårdsarbetet starkt lidande. I detta sammanhang må erinras om, hur väsentligt det är, att ett samråd kan etableras

med gynekologen vid klarläggandet av ett svårtytt akut bukfall. Det är likaledes nödvändigt, att tillfälle till nära samarbete med invärtesspecialist förefinnes. Den gynekologiska sjukvården har under senare år i hög grad ändrat karaktär i och med insikten om att ett stort antal fall av underlivslidanden bero på allmänmedicinska och då framför allt inresesekretoriska rubbningar. Fruktbärande teoretisk forskning inom obstetrik och gynekologi kan svårligen bedrivas utan stöd av på patologisk-anatomiska och kliniska laboratorier arbetande vetenskapsmän.

Lärarkollegiet har sedan länge haft sin uppmärksamhet riktad på att arbetsförhållandena vid allmänna barnbördshuset icke motsvara tidens krav. Efter en år 1936 företagen inspektion framhöll vidare medicinalstyrelsen, att avsevärda brister vidlådde kliniken ur sjukvårdsteknisk synpunkt.

Lärarkollegiet hälsar därför med största tillfredsställelse, att en möjlighet nu förefinnes att överflytta karolinska institutets på allmänna barnbördshuset belägna obstetrisk-gynekologiska klinik till en nybyggnad vid Sabbatsbergs sjukhus, varvid de olägenheter, som ovan berörts, skulle bli eliminerade. Kollegiet finner en dylik förflyttning till ett av stadens sjukhus ur undervisningssynpunkt vara att föredraga framför ett tidigare diskuterat alternativ, enligt vilket karolinska institutets bägge obstetrisk-gynekologiska kliniker skulle förläggas till karolinska sjukhuset. Genom en anordning av sådant slag kunde man riskera att patientmaterialet på de bägge till ett sjukhuskomplex förlagda klinikerna och poliklinikerna skulle bli alltför knappt för att tillfredsställa en fullgod undervisnings krav.

Mot de i avtalsförslaget inryckta skilda bestämmelserna har lärarkollegiet intet att invända. Den planerade kliniken blir tillräckligt stor för att tillgodose undervisningen och behövligt antal s. k. riksplatser finnes. En poliklinik och mödravårdscentral skall uppföras. På kliniken finnas enskilda rum i sådan utsträckning, att klinikchefen, den ene av karolinska institutets professorer i obstetrik och gynekologi, skall kunna ha allt sitt arbete samlat på en plats. Garantier för att tillfredsställande utrymme för undervisningen och forskningen stå till förfogande erhålles genom bestämmelsen, att byggnadsritningarna skola vara godkända av lärarkollegiet. Genom att staten lämnar visst byggnadsbidrag tillförsäkras staten rätt att allt framgent, så länge kliniken drives, använda densamma som en karolinska institutets obstetrisk-gynekologiska klinik. Några kandidatbostäder, frånsett behövliga jourrum, äro ej inrymda i sjukhusbyggnaden. Häremot kan emellertid icke någon vägande anmärkning riktas, enär erfarenheten visat, att ifrågavarande bostäder allt mindre utnyttjas. Detta beror delvis på, att ett stort antal studerande numera äro gifta och ha egna hem, varför de icke vilja vidkännas den kostnad, som hyrandet av en kandidatbostad innebär.

Såsom av vad ovan framgår finner lärarkollegiet det synnerligen angeläget, att ett samarbete mellan staten och Stockholms stad för uppförande och drift av en obstetrisk-gynekologisk klinik på Sabbatsbergs sjukhus kommer till stånd och kollegiet har intet att erinra mot de i avtalsförslaget framlagda bestämmelserna.

Kanslern för rikets universitet och *medicinalstyrelsen* ha tillstyrkt förhandlingskommissionens förslag.

Direktionen över allmänna barnbördshuset har anfört, att direktionen icke kunde jäva de skäl, som med hänsyn till den medicinska undervisningens intressen anförts till stöd för förslaget, men att direktionen i avvaktan

på den fortsatta utredningen angående allmänna barnbördshusets ställning och verksamhet ville uttala, att direktionen förutsatte, att staten, därest barnbördshuset i framtiden alltjämt komme att bli behövligt för sjukvårdsändamål, på grund av barnbördshusets ställning såsom en humanitär, av staten sedan lång tid tillbaka understödd stiftelse icke undandroge verksamheten sitt stöd.

Karolinska sjukhusets direktion har anfört bland annat följande.

På grund av dels det bristfälliga skick, vari allmänna barnbördshuset enligt vad i betänkandet anges nu befinner sig och de betydande kostnader, som bristernas avhjälpande skulle draga, dels ock de olägenheter, som barnbördshusets isolerade läge får anses innebära, tala starka skäl för att barnbördshusets verksamhet på sätt kommissionen föreslår, överflyttas till ett av de större sjukhusen i Stockholm. Direktionen, som tillstyrker en dylik överflyttning, vill i samband därmed framhålla, att ett sammanförande av samtliga för karolinska institutet erforderliga undervisningskliniker till Norrbackaområdet icke är ändamålsenligt, då det måste befaras, att patientklientelet icke skulle bli tillräckligt omfattande för det stora antal kliniker, som i så fall skulle koncentreras på en och samma plats. Vid sådant förhållande måste det anses vara lämpligt, att de undervisningskliniker, som icke anses böra förläggas till Norrbackaområdet, sammanföras till ett annat sjukhus i Stockholm. Den av kommissionen nu föreslagna överflyttningen av den till allmänna barnbördshuset förlagda undervisningskliniken till Sabbatsbergs sjukhus skulle innebära ett första steg i denna riktning.

När framdeles fråga uppkommer om förflyttning av de undervisningskliniker, som nu äro förlagda till serafimerlasarettet, synes även en del av dessa kliniker lämpligen böra förläggas till ett av Stockholms stads sjukhus, under förutsättning av en tillfredsställande överenskommelse härom mellan staten och staden. Någon sådan överenskommelse har icke träffats, ej heller har någon plan om framtida förläggning av ifrågavarande kliniker blivit fastställd. I samband med prövning av det nu föreliggande förslaget till överenskommelse beträffande barnbördshusets förläggning synes därför frågan om en framtida förläggning även av andra undervisningskliniker böra göras till föremål för bedömande samt förhandlingar inledas med staden om villkoren härför.

En förutsättning för att en tillfredsställande undervisning skall kunna meddelas på den föreslagna kvinnokliniken är, att densammas vårdplatser bli belagda med patienter. Direktionen utgår ifrån att staden gör vad på densamma ankommer för att tillse, att vårdplatserna därstädes bli fullt belagda.

Av vad ovan anförts torde framgå, att det nu föreliggande avtalsförslaget kan få betydelse även för framtida uppgörelser beträffande förläggningen av andra undervisningskliniker till Sabbatsbergs sjukhus. Förslaget har beträffande fördelningen av byggnads- och utrustningskostnaderna för kliniken byggts på de principer, som tillämpats vid uppgörande av avtal angående den pediatriska kliniken vid karolinska sjukhuset. Häremot har direktionen icke något att erinra. Ifråga om fördelningen av driftkostnaderna för kliniken har i avtalsförslaget upptagits vissa bidragsbestämmelser, som tillämpats enligt gällande avtal beträffande akademiska sjukhuset i Uppsala och Lunds lasarett. Direktionen finner de sålunda föreslagna bestämmelserna vara i stort sett väl avvägda och endast i nedan angivna avseenden ge anled-

ning till erinringar. Enligt förslagets moment 8 skola kostnaderna för klinikens drift, frånsett läkarkostnaderna, och för underhåll av kliniken samt kostnaderna för sjukhuset i övrigt, i den mån dessa senare kostnader belöpa på kliniken, fördelas på antalet vårddagar vid kliniken, varefter staten har att gälda 10 procent av den del av denna kostnad, som belöper på vårddagar för sjuka från Stockholm, och 100 procent av den del, som belöper på vårddagar för andra sjuka dock högst för 7 300 underhållsdagar för år. Att på sätt nämnda bestämmelse förutsätter beräkna på kliniken belöpande del av kostnaderna för sjukhuset i övrigt såsom utgifter för värme, tvätt, yttre renhållning, röntgen m. m. är en mycket vansklig sak, som kan medföra ett vidlyftigt arbete och innebära åtskilliga osäkra moment, beträffande vilka delade meningar kunna uppstå. Enligt direktionens mening hade det varit lämpligare, om till grund för beräkningen av det i åttonde punkten upptagna driftbidraget lagts vårdkostnaden per dag på sjukhuset i dess helhet. I motiveringen till förslaget har kommissionen omnämnt, att vid uträknandet av vårddagskostnaden vid stadens sjukhus avdrag sker för dels poliklinikinkomster och dels av personalen erlagd ersättning för kost och bostad. För undvikande av framtida missförstånd hade det varit önskligt, om i avtalet angivits, att sådant avdrag skall ske vid beräkningen av dagkostnaden på kliniken. Avtalets bestämmelse att staten skall bestrida 10 procent av vårdkostnaden för stadens patienter på kliniken får anses innebära, att denna andel skall beräknas på vårdkostnaden utan att avdrag därå gjorts för legosängsavgifter och statsbidrag och att således stadens inkomst av legosängsavgifter och statsbidrag för stadens patienter på kliniken höjes i motsvarande grad.

Med framförande av dessa erinringar beträffande de i förslaget upptagna driftkostnadsbestämmelserna får direktionen anföra, att direktionen anser dessa bestämmelser, som framlagts efter ingående förhandlingar mellan kommissionen och stadens myndigheter, kunna godtagas, men att direktionen förutsätter, att framdeles sedan erfarenhet vunnits angående bestämmelsernas tillämpning, överenskommelse skall kunna träffas om en lämplig förenkling i fråga om bidragens beräkning.

Statskontoret har anfört följande.

Statskontoret är ense med kommissionen om angelägenheten av att ur statsverkets synpunkt en lösning av det föreliggande spörsmålet vinnes under samverkan med Stockholms stad. Med hänsyn till de omfattande och kostnadskrävande byggnadsarbeten, som vore påkallade vid allmänna barnbördshuset, om detta sjukhus i framtiden skulle tjäna undervisningen, synes den föreslagna överflyttningen till Sabbatsberg erbjuda en godtagbar lösning. Ämbetsverket kan emellertid icke undgå att finna beklagligt, att icke i samband därmed förslag kunnat framläggas om en avveckling av statsverkets ansvar för allmänna barnbördshusets verksamhet samt om ett frigörande av det i barnbördshuset av staten nedlagda kapitalet. En enligt statskontorets mening självklar förutsättning för ett bifall till det föreliggande förslaget synes i vart fall vara, att efter en överflyttning av undervisningen till den nya kliniken staten icke vidare skall lämna särskilt bidrag till barnbördshusets verksamhet.

Enligt avtalet skall staten av anläggningskostnaderna för den nya kliniken dels bestrida totalkostnaden för 20 »riksplatser», dels ock 25 procent av byggnads- och utrustningskostnaden för övriga platser (sammanlagt högst 159), häri inräknade jämväl 25 enskilda vårdplatser. Byggnadskost-

naderna hava preliminärt uppskattats till 18 500 kronor för vårdplats samt utrustningskostnaden till 6 500 kronor eller sammanlagt 25 000 kronor per vårdplats. Till jämförelse må erinras, att vid 1944 års riksdag motsvarande kostnader för den beslutade dermatologiska kliniken vid karolinska sjukhuset angivits till 14 000 kronor, respektive 5 000 kronor. Anmärkas må dock, att i byggnadskostnaderna för dermatologiska kliniken icke ingick kostnad för personalbostäder samt endast i begränsad omfattning utgifter för ekonomianläggningar. Likaledes kunde utrustningskostnaderna något nedbringas, då viss utrustning från Eirasjukhuset stod till förfogande. Då emellertid — såvitt framgår av den nu föreliggande utredningen — icke avsetts, att staten skulle få något avgörande inflytande på den utrymmes- och materielstandard, som kan beräknas tillämpad vid den nya kliniken, men det icke synes rimligt, att staten ekonomiskt medverkar till en högre standard för den nya kliniken än vad som ansetts skälig, då det gällt att utbygga karolinska sjukhuset, lärer statens bidrag till byggnads- och utrustningskostnaderna för kliniken böra avtalsmässigt på lämpligt sätt maximeras.

Vidare måste det anses synnerligen tveksamt, om staten bör bidraga med 25 procent av anläggningskostnaden för de 25 enskilda vårdplatserna, vilka icke på samma sätt som de allmänna vårdplatserna stå till förfogande för undervisningen. Härtill kommer, såsom en mycket betydelsefull omständighet, att den av privatavdelningen betingade anläggningskostnaden principiellt bör förräntas och amorteras helt genom inflytande vårdavgifter (propositionen 1930: 232, sid. 224 ff.). Uppmärksammas bör ock att stad och län vid avtalen i fråga om karolinska sjukhuset icke haft att gälda kostnader för enskilda vårdplatser.

Enligt kommissionens beräkningar skulle statens approximativa utgifter vid ett deltagande i den planerade nya kliniken vid Sabbatsbergs sjukhus understiga kostnaderna för en ombyggnad av barnbördshuset med omkring 1 500 000 kronor. Denna beräkning bygger på det antagandet, att staten ensam skulle svara för sistnämnda kostnader, vilket måste anses osannolikt. Vid jämförelsen synes vidare ha förbisetts det särskilda statsbidrag till anläggningskostnaderna, som skulle komma att utgå jämlikt kungörelsen 1937: 742.

Vad därefter angår avtalsförslaget i vad det avser en reglering av driftkostnaderna har statskontoret icke något att erinra mot att staten svarar för hälften av läkarlönerna. Vidare torde i konsekvens med vad som gäller vid karolinska sjukhuset staten i princip böra bestrida driftkostnaderna för riksplatserna. Av motsvarande kostnad för övriga vårdplatser skulle enligt förslaget statsverket hava att gälda 10 procent mot enligt det nya avtalet vid barnbördshuset 15 procent. I anledning av denna jämförelse må dock framhållas, att sistnämnda procentuella andel beräknas å en restkostnad, som framkommit sedan bland annat legosängsavgifterna och det särskilda statsbidraget till driften av förlossningsanstalter avräknats, medan vid det nu föreslagna tioprocentsbidragets bestämmande hänsyn icke skulle tagas till dessa inkomster. Sänkningen av procentsatsen från 15 till 10 synes därför endast skenbart innebära någon förbättring för statsverket. Som motiv för att bidraget skulle bestämmas till 10 procent har emellertid åberopats, att denna fördelning tillämpas vid bestämmandet av statens andel i driftkostnaderna vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. Det bör emellertid uppmärksammas, att i detta fall staten icke lämnar särskilt bidrag till å landstingets stat uppförda läkarlöner. En jämkning av avtalet i denna del synes fördenskull vara förtjänt av övervägande. Därvid lärer

antingen en nedsättning av procentsatsen kunna ske eller bidraget begränsas till det antal vårddagar, som är att hänföra till de allmänna av stadens sjuka belagda vårdplatserna. I anslutning till vad ämbetsverket ovan anfört tala övervägande skäl för det senare alternativet.

Stockholms stadsfullmäktige ha den 20 november 1944 beslutat *dels* bemyndiga sjukhusdirektionen att å stadens vägnar underteckna avtal med Kungl. Maj:t och kronan i huvudsaklig överensstämmelse med det uppgjorda avtalsförslaget, dock med iakttagande av vad borgarrådsberedningen anfört, *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t, med överlämnande av sjukhusdirektionens och drätselnämndens i ärendet avgivna yttranden, åberopa vad av borgarrådsberedningen anförts, *dels ock* slutligen godkänna uppgjort förslag till kvinnokliniken med uppdrag åt stadskollegiet att efter kompletterande utredning lämna medgivande till arbetets igångsättande.

Borgarrådsberedningen, som åberopar ett från stadens kammarkontor inhämtat yttrande, anför i huvudsak följande.

I likhet med förhandlingsdelegerade, sjukhusdirektionen och drätselnämnden utgår beredningen från att rikspatienternas antal kommer att hållas inom ramen av de stipulerade 20 riksplatserna. Skulle överbeläggning av riksplatserna ändock komma att ske, förutsätter beredningen, att staten på sätt kammarkontoret föreslagit åtager sig att erlägga såväl driftbidrag som byggnadsbidrag för överskjutande antal vårddagar.

Kammarkontoret har i ett par punkter framfört erinringar av beskaffenhet att böra närmare övervägas. Den ena gäller frågan, huruvida icke överläkaren vid kliniken, som torde komma att förlägga hela sin privatpraktik till sjukhuset, borde utgiva ersättning för de förmåner in natura, som han åtnjuter genom att använda sjukhusets lokaler, utrustning och personal för sin privatmottagning. Detta kunde enligt kontorets mening ske genom att överläkaren ej finge debitera patienterna på privatavdelningen för läkarvård under sjukhustiden utan att läkararvodet — beräknat efter vårdens normala art och omfattning och modifierat med hänsyn till överläkarens nyssnämnda naturaförmåner — finge inkluderas i vårdavgifterna. Sjukhusdirektionen har i annat sammanhang tidigare uppmärksammat denna fråga, vilken ju är en principfråga av betydelse för samtliga stadens sjukhus. Med hänsyn till problemets komplicerade beskaffenhet och då hittills någon lösning på detsamma icke kunnat utfinnas, föreslår emellertid beredningen — i likhet med drätselnämnden — att en eventuell ersättning från överläkarens sida icke uppställes som något villkor för bifall till det nu föreliggande avtalet. Väl bör däremot kunna förutsättas, att staten förklarar sig villig medverka till att söka lösa problemet. Den andra av kammarkontoret berörda särskilda frågan gäller, att det föreslagna kommunala överläkararvodet skulle bortfalla. Kravet härpå biträdes av beredningen.

I övrigt förutsätter beredningen, att de av sjukhusdirektionen gjorda förtydligandena av avtalsförslaget vederbörligen beaktas.

De av borgarrådsberedningen omnämnda, av *stadens sjukhusdirektion* gjorda förtydligandena av avtalet lyda sålunda:

Enligt punkten 3 skall staten till staden erlägga visst byggnadsbidrag till färdigställandet och utrustningen av den gynekologisk-obstetriska kliniken,

däri inbegripet därpå belöpande kostnad för poliklinik, personalbostäder, ekonomianläggningar och övriga för sjukhuset gemensamma inrättningar. Direktionen vill hava uttalat, att denna bestämmelse självfallet åsyftar icke endast nya anläggningar och ny utrustning utan även förut befintliga tillgångar, som helt eller delvis utnyttjas för klinikens behov. I det sistnämnda fallet måste byggnadsbidragets storlek tydligen grundas på en opartisk värdering av tillgångarna.

I punkten 7 andra stycket stadgas, att annan läkarpersonal än överläkaren tillhandahålles och avlönas av staten med bidrag av staden till halva kostnaden därför. Direktionen förutsätter avsikten vara, att klinikens underläkare, så länge stadens egna underläkare erhålla särskild ersättning för poliklinikarbete i form av andel i poliklinikavgifterna, skola åtnjuta motsvarande förmån i samma utsträckning. Härav följer, att denna ersättning kommer att utbetalas av sjukhuset och att staden — i enlighet med principen om lönekostnadens halvering — äger att avräkna hälften av ersättningen å sitt bidrag till läkarpersonalens avlöning i övrigt.

Enligt punkten 8 skall staten vid erläggande av driftbidraget för riksplatserna äga tillgodoräkna sig bland annat vad som kan hava för dessa platser utgått i statsbidrag enligt gällande kungörelse om statsbidrag till driften av förlossningsanstalter och väntehem m. m. Denna bestämmelse bygger uppenbarligen på det antagandet, att sådant statsbidrag kommer att utgå för samtliga obstetriska vårdplatser. Enligt nyssnämnda kungörelse förutsättes emellertid för statsbidrag, att vårdplatserna ingå i en av medicinalstyrelsen godkänd plan för förlossningsvårdens ordnande. Visserligen hyser direktionen förhoppning, att medicinalstyrelsen skall medgiva utvidgning av den nu gällande planen till att omfatta jämväl de nya vårdplatserna vid Sabbatsbergs sjukhus, men någon garanti härför finnes ej. Skulle så ej heller ske, måste den ovan anförda bestämmelsen rimligen tillämpas så, att staten må av det på rikspatienter belöpande statsbidraget tillgodoräkna sig så stor del, som svarar mot förhållandet mellan antalet statsbidragsberättigade vårdplatser å allmän sal vid stadens barnbördshus och hela antalet sådana vårdplatser.

Överståthållarämbetet har med överlämnande av stadsfullmäktiges beslut tillstyrkt avtalsförslaget, dock under förutsättning att det villkor, som av stadsfullmäktige uppställts i avseende å kostnaderna för överskjutande antal vårddagar vid en eventuell överbeläggning av riksplatserna, iakttoges ävensom att de av sjukhusdirektionen gjorda förtydligandena av avtalsförslaget vederbörligen beaktades. Under framhållande tillika, att ämbetet visserligen för sin del icke kunnat finna, att från stadens sida framförts tillräckliga skäl för slopandet av det kommunala överläkararvodet, har dock ämbetet, med hänsyn till möjligheten av att i annat sammanhang upptaga denna fråga till behandling och till arvodets ringa belopp, ansett sig böra förorda, att ifrågavarande villkor av staten godkändes, så att sjukhusets uppförande icke behövde fördröjas genom ytterligare förhandlingar i denna fråga.

Förhandlingskommissionen har slutligen i utlåtande den 16 januari 1945 med anledning av de utav stadsfullmäktige uppställda villkoren m. m. anfört följande.

Efter förhandlingar med stadens delegerade i de frågor, vilka blivit föremål för erinringar från stadens sida, får kommissionen såsom svar å remissen anföra följande.

Riksplatserna. Såsom motiv för riksplatser å den nya kliniken har från den medicinska sakkunskapens sida anförts, att genom dylika platser utrymme skulle beredas åt för undervisningen och forskningen särdeles värdefullt klientel från andra orter än Stockholm. Det ytterligare skäl, som vid karolinska sjukhuset lett till inrättande av riksplatser, nämligen att patienter från hela riket skulle beredas tillfälle till konsultation eller specialvård vid ett med särskild sakkunskap och särskilda medel för undersökning och behandling utrustat sjukhus, har icke förelegat i fråga om denna klinik. I enlighet med de sakkunnigas förslag har antalet riksplatser å den nya kliniken fixerats till 20. Då staten ur undervisnings- och forskningssynpunkt sålunda icke har intresse av ett större antal riksplatser å kliniken än 20, har under mom. 8 b) i avtalet inryckts den bestämmelsen, att statens bidragsskyldighet ifråga om riksplatserna begränsas till att avse högst 7 300 vårddagar för år (d. v. s. 20 × 365).

Från stadens sida har nu för godkännande av avtalet uppställts det villkoret, att staten vid eventuell överbeläggning av riksplatserna skulle erlägga särskilda driftkostnads- och byggnadsbidrag för överskjutande antal vårddagar.

Detta villkor, som innebär, att det ekonomiska ansvaret för överbeläggning av riksplatserna skulle utan någon nytta för staten övervältras å statsverket, står i direkt strid emot en av de grundförutsättningar, varunder avtalet från kommissionens sida ingåtts. Det måste anses uppenbart, att staten i fråga om förhindrande av överbeläggning av riksplatserna befinner sig i en betydligt sämre ställning än staden, då det ju ankommer på staden att administrera sitt eget sjukhus och meddela de ordningsföreskrifter, som i detta hänseende krävas. Då den av staden föreslagna bestämmelsen skulle betaga staten dess självklara rätt att bestämma över och kontrollera sina egna utgifter, synes ifrågavarande krav från stadens sida icke kunna godkännas.

Då någon för båda parterna godtagbar lösning av denna tvistefråga icke synts kommissionen möjlig att vinna, har för kommissionen icke återstått annan utväg än att nu föreslå slopandet av riksplatser å den nya kliniken.

Stadens delegerade ha förklarat sig icke hava något att erinra häremot, men samtidigt framhållit, att staden, som hade ett oundgängligt behov av det antal allmänna vårdplatser, som i moment 2, första stycket, i avtalsförslaget angåves, endast i samförståndets intresse avstått 20 av dessa platser att användas till s. k. riksplatser, samt att fördenskull slopandet av riksplatserna under inga omständigheter finge medföra någon minskning av kliniken.

Enär den föreslagna storleken av kliniken enligt vederbörande ämnesrepresentanters och kommissionens mening endast kommer att motsvara undervisningens och forskningens minimibehov, anser sig kommissionen sakna anledning att till följd av riksplatsernas slopande ifrågasätta någon ändring av klinikens storlek.

Stadens representanter ha förklarat, att, därest det framdeles efter klinikens färdigställande skulle visa sig uppstå behov av riksplatser därstädes, frågan härom kunde göras till föremål för nya förhandlingar mellan staten och staden.

Då det icke visat sig möjligt att på av kommissionen i dess betänkande den 15 september 1944 föreslagna villkor ordna riksplatsfrågan, har kommissionen ansett sig böra preliminärt taga under övervägande, om icke det huvudsakliga syftet med riksplatser skulle vid förläggning av kliniker på stadens sjukhus kunna ernås på annat sätt än genom inrättande av ett fast antal dylika platser.

Kommissionen har därvid uppmärksammat, att, för säkerställandet av tillgången till för undervisning och forskning erforderligt klientel, vid S:t Görans sjukhus och Norrtulls sjukhus i Stockholm samt vid akademiska sjukhuset i Uppsala särskilda statsanslag anvisats för att användas till nedsättande av legosängsavgifterna för sjuka med hemortsrätt utom vederbörande sjukvårdsområden. Dessa statsanslag uppgå för närvarande till respektive 4 000, 2 500 och 10 000 kronor.

En liknande lösning synes kommissionen möjlig jämväl vid den nya kliniken. Med hänsyn till vunna erfarenheter vid de förenämnda tre sjukhusen torde ett statsanslag för berörda ändamål vid denna klinik kunna beräknas avsevärt understiga driftkostnaderna för de 20 riksplatserna. Frågan om ett dylikt anslag behöver emellertid icke avgöras i nu förevarande sammanhang utan först framdeles, därest krav härpå framkommer från karolinska institutet. I fråga om behovet ur forskningssynpunkt av utomstadspatienter vid den nya kliniken förtjänar även påpekas, att möjlighet torde föreligga att i viss utsträckning bereda plats för sådana på de enskilda vårdplatserna.

Slopandet av riksplatserna torde böra medföra följande ändringar i det preliminära avtalet: Andra stycket under moment 2 bortfaller. I första stycket under moment 3 utgå orden »i fråga om riksplatserna hela totalkostnaden för och beträffande övriga vårdplatser». Andra stycket under moment 3 bortfaller. Moment 8 till och med punkten b) erhåller följande ändrade lydelse: »Staten skall årligen bidraga till kostnaderna för driften av kliniken, med undantag av läkarkostnaderna, för vilka bestämmelser meddelats under moment 7, med 10 procent av kostnaderna för året, häri inberäknade kostnaderna för poliklinik, inklusive mödravårdscentralen, och för underhåll av klinikbyggnaden ävensom kostnaderna för sjukhuset i övrigt, i den mån dessa senare kostnader belöpa på kliniken». Sista stycket under moment 8 erhåller följande ändrade lydelse: »Vid bestämmandet av statens årliga driftbidrag skall i övrigt iakttagas, att vårddagskostnaden, d. v. s. de i första stycket angivna kostnaderna för året, fördelade å antalet vårddagar vid kliniken, icke må beräknas — — — fördelat per vårddag». Moment 9 erhåller följande ändrade lydelse: »Detta avtal berör ej den rätt, staden må enligt eljest gällande bestämmelser äga att erhålla statsbidrag till klinikens uppförande och drift».

Från stadens delegerades sida har därjämte uttryckts en önskan om att första meningen under moment 2 måtte erhålla följande ändrade lydelse: »Kliniken, som i likhet med stadens sjukhus i övrigt är avsedd för vård av sjuka från Stockholm, skall inrymma,». Häremot har kommissionen med hänsyn till förslaget om riksplatsernas borttagande icke något att erinra.

I sitt betänkande den 15 september 1944 har kommissionen uttalat, att den icke ansåge sig hava anledning att uppskatta den sammanlagda byggnads- och utrustningskostnaden till högre belopp än 25 000 kronor per vårdplats. Efter överläggning med den nuvarande arkitekten för byggnadsföretaget Hakon Ahlberg finner kommissionen försiktigheten bjuda att prelimi-

närt beräkna nämnda kostnad till 26 500 kronor eller för samtliga 179 vårdplatser till i runt tal 4 744 000 kronor. Om riksplatser ej inrättas, skall staten av dessa kostnader betala 25 procent eller således 1 186 000 kronor. Ändringen medför för staten en minskning av engångskostnaderna med nära 400 000 kronor.

Driftkostnaderna vid den nya kliniken, frånsett läkarlönerna, ha approximativt uppskattats till 16 kronor per vårdplats. Vid slopandet av riksplatser skall staten härav betala 10 procent för samtliga platser $\left(\frac{179 \times 365 \times 16 \times 10}{100}\right)$ eller under förutsättning av hundraprocentig beläggning cirka 105 000 kronor. Härtill kommer hälften av läkarlönerna, frånsett professorslönen, cirka 26 000 kronor, varför statens sammanlagda årliga utgifter, frånsett professorslönen, skulle bliva cirka 131 000 kronor. Enär de årliga utgifterna för staten vid bibehållandet av riksplatser beräknats till cirka 236 000 kronor, medför slopandet av sådana platser en besparing för statsverket av mer än 100 000 kronor per år.

Särskilt överläkararvode. För godkännande av avtalet har från stadens sida ytterligare uppställts det villkoret, att det föreslagna kommunala överläkararvodet å 1 500 kronor skulle bortfalla.

Det synes uppenbart, att professorn-överläkaren vid den nya kvinnokliniken bör i avlöningshänseende vara jämställd med professorn-överläkaren å motsvarande klinik vid karolinska sjukhuset. Stadens delegerade ha vid de återupptagna förhandlingarna förklarat sig vilja förorda, att staden frånfölle nyssnämnda villkor men samtidigt uttryckt önskan om att till moment 7 i avtalet måtte fogas ett tredje stycke av följande innehåll:

»Klinikens överläkare intager som sådan, i den mån ej annorlunda stadgas i Kungl. Maj:ts reglemente för Stockholms stads sjukhus, samma ställning till sjukhusdirektionen som andra överläkare vid stadens sjukhus samt är pliktig att efterkomma de anordningar för klinikens drift, som direktionen äger vidtaga, ävensom att ställa sig till efterrättelse de för stadens sjukhus gällande bestämmelser, som icke strida mot detta avtal».

Emot det sålunda föreslagna tillägget har kommissionen icke något att erinra.

Statsbidrag till redan befintliga anläggningar. Stadens sjukhusdirektion har med instämmande av borgarrådsberedningen uttalat, att moment 3 i avtalsförslaget — enligt vilket staten skulle till staden erlägga visst byggnadsbidrag till färdigställande och utrustning av den nya kliniken, häri inbegripet därpå belöpande kostnad för bland annat poliklinik, personalbostäder, ekonomianläggningar samt övriga för sjukhuset gemensamma inrättningar — borde så tolkas, att denna bestämmelse åsyftade icke endast nya anläggningar och ny utrustning utan även förut befintliga tillgångar, som helt eller delvis komma att utnyttjas för klinikens behov.

Enligt vad stadens delegerade meddelat, utgöras dessa anläggningar huvudsakligen av *dels* en panncentral, vilken år 1942 uppförts för en kostnad av cirka 1 000 000 kronor, *dels* en patologisk institution, vilken år 1936 uppförts och inretts för en kostnad av likaledes cirka 1 000 000 kronor, *dels ock* kök och tvättrum, vilka uppförts år 1910 för en kostnad, som hittills icke kunnat av stadens delegerade fastställas men vilkas nuvärde från stadens sida beräknats till cirka 900 000 kronor. Stadens delegerade ha vidare meddelat, att den nya klinikens andel i de äldre anläggningarna skulle, beräknad med hänsyn till antalet vårdplatser, utgöra omkring en femtedel.

Formuleringen av nyssnämnda bestämmelse i avtalsförslaget ansluter sig fullständigt till motsvarande bestämmelse i avtalet rörande den nya pediatriska kliniken vid karolinska sjukhuset. Såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition till 1943 års riksdag, nr 151, sid. 48 och 61, har i fråga om denna klinik varken kommissionen eller departementschefen räknat med några andra kostnader än engångskostnaderna för klinikens färdigställande. I överensstämmelse härmed har kommissionen vid uppgörandet av förslaget till avtal rörande den nya kvinnokliniken icke ansett sig ha anledning att räkna med några andra kostnader än motsvarande engångskostnader.

Därest emellertid den av staden hävdade tolkningen av nu föreliggande avtalsbestämmelse skulle anses böra tillämpas, måste konsekvensen bliva, att enahanda tolkning bör iakttagas i fråga om den nya pediatriska kliniken vid karolinska sjukhuset. Staden skulle i så fall icke kunna undgå att erlägga sin anpart i denna kliniks andel i redan befintliga anläggningar, till vilkas uppförande staden icke redan tidigare bidragit. I detta hänseende må erinras om följande. Enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 132 till 1931 års riksdag angående uppförande av karolinska sjukhuset, sid. 47 och 48, synes staden icke hava deltagit i de till 460 000 kronor beräknade kostnaderna för reservlokaler inom kök, tvätt och förråd samt ångpannehus. Såsom framgår av ovannämnda proposition till 1943 års riksdag, sid. 34 och 35, ha kostnaderna för de delar av sjukhuset, som uppfördes på grund av 1931 års riksdagsbeslut, med 4 050 000 kronor (varav 725 000 kronor för skyddsrumsanläggningar) överskridit 1930 års kostnadsberäkningar. För denna kostnadsökning har staten ensam fått svara. I den mån detta belopp motsvaras av under byggnadstiden eller sedermera gjorda nyanläggningar eller utvidgningar, torde detsamma få betraktas avse sådana anläggningar, till vilka staden icke bidragit.

Andel i poliklinikavgifter till underläkarna. Stadens sjukhusdirektion har förutsatt avsikten vara, att underläkarna å den nya kliniken skulle, så länge stadens egna underläkare erhölle särskild ersättning för poliklinikarbete i form av andel i poliklinikavgifterna, komma i åtnjutande av motsvarande förmån.

För upprätthållande av jämställdhet i avlöningshänseende mellan de underordnade läkarna vid de två undervisningsklinikerna i obstetrik och gynekologi i Stockholm torde, med hänsyn till gällande bestämmelser för karolinska sjukhusets läkare, underläkarna vid den blivande Sabbatsbergskliniken, vilka enligt förslaget skulle avlönas av staten, icke kunna erhålla någon andel i poliklinikavgifterna. Vid sådant förhållande förfaller denna invändning från stadens sida.

Med hänsyn till den ståndpunkt kommissionen här intagit till frågan om inrättandet av riksplatser förfaller likaledes sjukhusdirektionens erinran i fråga om statsbidraget till driften av förlossningsanstalter.

Departementschefen.

Stadens beslut att igångsätta uppförandet av en ny kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus synes mig nödvändiggöra ett omedelbart ställningstagande från statsmakternas sida till frågan, om den vid allmänna barnbördshuset bedrivna undervisningen i obstetrik och gynekologi jämväl i fortsättningen skall vara knuten vid denna institution eller om den skall överflyttas till den av staden beslutade nya kliniken. Det staten nu erbjudna tillfället att förflytta undervisningen från barnbördshuset till lämpligare lokaler torde,

såsom förhandlingskommissionen framhållit, sannolikt icke återkomma på åtskilliga decennier, varför en underlåtenhet från statens sida att nu ingå på det föreslagna samarbetet med staden skulle kunna föranleda till att undervisningen för oöverskådlig tid framåt fastlåses vid barnbördshuset. En ofrånkomlig konsekvens härav torde bliva, att avsevärda kostnader inom en icke alltför avlägsen framtid måste nedläggas på barnbördshuset för att sjukhuset skall kunna fylla icke blott berättigade krav på en välinrättad sjukvårdsanstalt utan även och icke minst de fordringar, som böra uppställas på en undervisningsklinik. Även efter en dylik modernisering av barnbördshuset skulle dock den allvarliga bristen kvarstå, att sjukhuset ligger alltför isolerat för att det för undervisningen och forskningen så betydelsefulla samarbetet med närliggande grenar av medicinen skall kunna på ett någorlunda tillfredsställande sätt uppehållas. Med hänsyn till nu angivna omständigheter och då det ur det allmännas synpunkt knappast kan anses ekonomiskt försvarligt, att staten och staden var för sig under en begränsad tidsperiod för samma sjukvårdsändamål igångsätta ombyggnads- respektive nybyggnadsföretag av synnerligen kostnadskrävande art, synes det mig icke böra råda någon tvekan om att den för staten och även för det allmänna förmånligaste lösningen står att vinna genom att, på sätt föreslagits, undervisningen överflyttas från allmänna barnbördshuset till den nya kliniken vid Sabbatsbergs sjukhus.

Denna klinik har föreslagits att omfatta bland annat 154 allmänna vårdplatser, varav enligt det ursprungliga avtalsförslaget 20 platser skulle avses för sjuka från ort utom Stockholm, s. k. riksplatser. I fråga om dessa senare platser har från stadens sida framställts det kravet, att staten skulle åtaga sig att vid eventuell överbeläggning av desamma utgiva särskilda driftkostnads- och byggnadsbidrag för överskjutande antal vårddagar. I likhet med förhandlingskommissionen anser jag nämnda krav icke kunna av staten godtagas. Kommissionen har emellertid anvisat en utväg, varigenom det huvudsakliga syftemålet med särskilda riksplatser skulle kunna vinnas, nämligen att, om och i den omfattning så skulle visa sig erforderligt, ett särskilt statsanslag anvisas för att bereda sjuka från ort utom Stockholm nedsättning i legosängsavgifterna. Då en lösning efter nu antydda riktlinjer synes mig vara ägnad att avhjälpa olägenheterna av riksplatsernas slopande, anser jag mig under förhandenvarande förhållanden sakna anledning att föreslå några nya förhandlingar med staden på denna punkt utan ansluter mig till kommissionens i dess utlåtande den 16 januari 1945 avgivna förslag, att några riksplatser icke inrättas å den nya kliniken. Enligt vad kommissionen framhållit komma de 154 allmänna vårdplatserna att motsvara undervisningens och forskningens minimibehov. Vid sådant förhållande och då från stadens sida förklarats, att staden hade ett oundgängligt behov av sagda antal allmänna vårdplatser, anser jag någon minskning av klinikens storlek på grund av riksplatsernas slopande icke kunna ifrågasättas. Någon erinran emot klinikens storlek har icke heller framställts av de i ärendet hörda myndigheterna.

Emot de av kommissionen vid ett slopande av riksplatserna föreslagna ändringarna i det preliminära avtalet har jag icke något att anmärka.

Bestämmelserna i förslaget till avtal om fördelning av anläggningskostnaderna ansluta sig, i vad de avse de allmänna vårdplatserna, till det av Kungl. Maj:t den 17 mars 1944 godkända avtalet rörande den planerade nya pediatriska kliniken vid karolinska sjukhuset. Från statskontorets sida har emellertid ifrågasatts en maximering av statens andel i sagda kostnader. Enär de av stadens myndigheter framlagda kalkylerna för byggnadsföretaget icke ge mig anledning till antagande, att vid klinikens planläggning och uppförande de ekonomiska synpunkterna ej skulle vinna tillbörligt beaktande samt någon motsvarande bestämmelse till stadens förmån icke finnes inryckt i nyssnämnda avtal rörande den pediatriska kliniken, anser jag tillräckliga skäl icke föreligga att påyrka en dylik maximering. Jag förutsätter emellertid, att från stadens sida all tillbörlig sparsamhet iakttages i det hänseende, varom nu är fråga.

Beträffande den enskilda vårdavdelningen har från statskontorets sida uttalats tveksamhet, om staten bör deltaga i anläggningskostnaderna för denna avdelning, samt framhållits, att vid karolinska sjukhuset motsvarande kostnader principiellt böra förräntas och amorteras helt genom inflytande vårdavgifter. I sistnämnda hänseende må nämnas, att den av statskontoret antydda principen icke kunnat helt upprätthållas vid karolinska sjukhuset, huvudsakligen på grund av att den av Kungl. Maj:t fastställda vårdavgiften vid de enskilda vårdavdelningarna icke räckt till för att amortera och förränta jämväl anläggningskostnaderna. Frågan om statens deltagande i anläggningskostnaderna för den enskilda avdelningen sammanhänger intimt med spörsmålet om den ur statens och stadens synpunkt erforderliga storleken av denna avdelning. Härom har jag under hand inhämtat, att staden vid planläggningen av kliniken icke beräknat ett högre antal enskilda vårdplatser därstädes än 13, under det att de båda professorerna i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet inför kommissionen med bestämdhet påyrkat samma antal dylika platser som vid motsvarande klinik vid karolinska sjukhuset eller 25. Som skäl härför anfördes, att det vid en enskild avdelning behandlade klientelet omfattade även för forskningen och utbildningen av de underordnade läkarna oumbärliga sjukdomsfall. Vidare framhölls, att överläkaren, genom att han knötes till en tillräckligt stor enskild avdelning, bereddes möjlighet att till sjukhuset förlägga hela sin verksamhet samt att ett dylikt förhållande måste anses även ur undervisnings- och forskningssynpunkt synnerligen värdefullt. Med hänsyn till vad sålunda anförts och för vinnande av jämställdhet mellan denna klinik och motsvarande klinik vid karolinska sjukhuset tillstyrker jag det begärda platsantalet. Vid bedömandet av denna fråga bör jämväl beaktas, att den enskilda vårdavdelningen vid slopande av riksplatserna får ökad betydelse för forskningen, då även s. k. utomstadspatienter där kunna erhålla vård. Vad angår kostnadsfördelningen mellan staten och staden i fråga om den enskilda av-

delningen har staden påtagit sig 75 procent av kostnaderna även för de 12 platser, som från stadens sjukvårdssynpunkt icke ansetts erforderliga. Staden synes mig därför icke utan fog kunna göra anspråk på att staten som kompensation härför deltager med 25 procent i kostnaderna för samtliga dessa platser. Jag tillstyrker därför kommissionens förslag i denna del. Det torde för övrigt vara uppenbart, att det för staten ställer sig fördelaktigare att efter avtalad procentsats deltaga i anläggningskostnaderna för samtliga enskilda vårdplatser än att eventuellt ensam få bestrida samma kostnader för de 12 platser, som få anses betingade av ett statsintresse.

I fråga om anläggningskostnaderna för kliniken har vidare från stadens sida uttalats, att avtalsförslagets stadganden om fördelning av desamma borde så tolkas, att i dessa kostnader jämväl skulle ingå på kliniken belöpande andel i redan befintliga anläggningar och utrustning, som helt eller delvis komme att utnyttjas för klinikens behov. Jag anser, att, rent principiellt sett, någon vägande invändning icke kan framställas emot en dylik tolkning. Det torde väl få antagas, att staden härvid icke kommer att göra gällande högre värden å ifrågavarande anläggningar än som motsvara de av staden en gång havda engångskostnaderna för desamma efter skälig avskrivning. Därest den av staden hävdade tolkningen av nyssberörda stadganden slutgiltigt godtages av staten och staden, blir, såsom kommissionen framhållit, en konsekvens härav, att enahanda tolkning bör iakttagas i fråga om den nya pediatriska kliniken vid karolinska sjukhuset. Jag vill i detta sammanhang endast uttala mina tvivelsmål, huruvida under statens och stadens fortsatta samarbete på här ifrågavarande område en sådan tolkning kommer att för någondera parten medföra några fördelar. Enligt min uppfattning vore det till större båtnad för bägge, om de slutliga uppgörelserna mera präglades av generositet och tillmötesgående än av ett minutiöst värderande och räknande. Då den nya klinikens andel i de äldre anläggningarna, enligt vad från stadens sida meddelats, beräknas utgöra omkring en femtedel, följer härav, att med den av staden hävdade tolkningen staten kommer att svara för en fjärdelel av denna femtedel eller sålunda för en tjugondel av hela anläggningarna. Enär det följaktligen här icke blir fråga om några mera avsevärda utgifter för staten, synes det mig lämpligen böra överlåtas åt Kungl. Maj:t att träffa ett slutgiltigt avgörande av denna tolkningsfråga efter förnyade förhandlingar med staden.

Vad angår driftkostnadernas fördelning anser jag förslaget härutinnan innebära en skälig avvägning mellan statens och stadens intressen. Visserligen har från statskontorets sida framställts vissa erinringar i detta hänseende, men å andra sidan måste bemärkas, att stadens kammarkontor i avgivet yttrande förklarat sig anse dessa avtalsbestämmelser vara för staden ogynnsamma. De motsatta ståndpunkter, som i denna fråga intagits av statskontoret och stadens kammarkontor, synas mig giva stöd för min nyss uttalade uppfattning om den föreslagna avvägningens skälighet.

Kommissionens slutgiltiga förslag till samarbete med staden vid uppfö-

rande och drift av den nya kliniken innebär, att staten kommer att få vidkännas en engångskostnad för klinikens uppförande och utrustning med inemot 1 200 000 kronor och ett årligt bidrag till driften av kliniken med omkring 130 000 kronor (frånsett professorslönen). Eventuellt komma härtill dels det från stadens sida föreslagna bidraget till redan befintliga anläggningar, dels ock förutnämnda statsanslag till nedbringande av legosängsavgifterna för sjuka från ort utom Stockholm. Till jämförelse må erinras, att engångskostnaderna för en modernisering av allmänna barnbördshuset uppskattats till närmare 3 000 000 kronor samt att statens bidrag till driften av barnbördshuset för innevarande budgetår uppgår till 500 000 kronor och för nästa budgetår föreslagits till 583 000 kronor. Härvid måste emellertid beaktas, att ett genomförande av det i det föregående omnämnda avtalet om ändrade grunder för fördelning av driftkostnaderna vid barnbördshuset torde medföra en minskning av statsverkets utgifter för driften av barnbördshuset med omkring 250 000 kronor om året.

Det föreliggande förslaget torde i övrigt icke påkalla något uttalande från min sida annat än i fråga om det av staden uppställda villkoret rörande det föreslagna kommunala överläkararvodet samt beträffande sjukhusdirektionens uttalande i frågan om ersättning till underläkarna i form av andel i poliklinikavgifterna.

Vad angår överläkararvodet finner jag icke anledning till erinran mot kommissionens förslag. Jag förutsätter, att överenskommelse får träffas med staden i detta detaljspörsmål, sedan riksdagen fattat beslut i huvudfrågan.

Beträffande frågan om ersättning till underläkarna i form av andel i poliklinikavgifterna har förhandlingskommissionen med hänsyn till gällande bestämmelser för karolinska sjukhusets underläkare ansett, att underläkarna vid Sabbatsbergskliniken, vilka enligt förslaget skola vara anställda i statens tjänst, icke böra erhålla någon dylik ersättning. Vad i denna fråga förekommit föranleder icke annat yttrande från min sida än att av statsmedel givetvis icke bör utgå annan avlöning och ersättning till underläkarna vid den nya kliniken än som tillkommer den underordnade läkarpersonalen vid motsvarande klinik vid karolinska sjukhuset.

Sammanfattningsvis innebär min ståndpunkt, att samarbete med Stockholms stad i fråga om uppförande och drift av en obstetrisk-gynekologisk klinik vid Sabbatsbergs sjukhus bör komma till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med det uppgjorda avtalsförslaget med däri av förhandlingskommissionen den 16 januari 1945 föreslagna ändringar.

Därest framdeles behov skulle uppstå av smärre jämkningar i avtalsbestämmelserna, förutsätter jag, att för vidtagande av erforderliga ändringar riksdagens samtycke icke skall behöva inhämtas.

Vad av direktionen över allmänna barnbördshuset och statskontoret, fastän från motsatta ståndpunkter, framhållits i frågan om fortsatt stöd åt barnbördshuset, sedan undervisningen därifrån avkopplats, synes mig icke påkalla något ståndpunktstagande från statsmakternas sida, förrän den av

förhandlingskommissionen bebådade utredningen om barnbördshusets fortsatta verksamhet föreligger.

I det av karolinska sjukhusets direktion berörda spörsmålet om förläggning även av andra undervisningskliniker till ett stadens sjukhus ha, enligt vad jag inhämtat, underhandlingar redan inletts med de delegerade för Stockholms stad. Då dessa förhandlingar, som beröra frågor av synnerligen vittomfattande natur, säkerligen komma att draga en avsevärd tid, kan med avgörandet av nu förevarande byggnadsfråga icke anstå, tills resultatet av dessa förhandlingar föreligger.

Beträffande det anslag av statsmedel, som erfordras för byggnadsföretaget under nästa budgetår, har jag under hand inhämtat, att ett belopp av *250 000 kronor* torde vara tillräckligt. Jag förordar alltså, att ett reservationsanslag av detta belopp anvisas å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig förordade grunder för samarbete med Stockholms stad i fråga om uppförande och drift av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus;

dels ock till *Bidrag till uppförande av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1945/46 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 250 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Bäck.

Stockholm 1945 Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.
450396